

Vydává federální ministerstvo financí ve spolupráci se Státní bankou československou ve vydavatelství Economia, a.s. Praha

© federální ministerstvo financí

Adresa redakce: Vinohradská 49,
120 74 Praha 2

Telefon: 253 018 nebo 2110, linka 361

Vedoucí redaktor: Ing. Ivan Kočárník, CSc.

Publishers: Federal Ministry of Finance in Cooperation with Czechoslovak State Bank in Publishing House Economia, Prague

© Federal Ministry of Finance

Editor's Office: Vinohradská 49,
120 74 Prague 2, CSFR

Editor in Chief: Ivan Kočárník

OBSAH

Robert HOLMAN: Úspěchy a úskalí ekonomické reformy 285

Ivan KOČÁRNÍK: K vývoji fiskálního federalismu v ČSFR 295

Jiří ŠILAR – Milan PELA: Vlastní majetek družstva k rozdělení na podíly při přeměně zemědělských družstev na družstva vlastníků (podílníků) 303

Soňa MOJŽÍŠKOVÁ: Přistoupení ČSFR k Úmluvě o řešení sporů z investic 313

Finance a úvěr v zahraničí

Marie PEKÁRKOVÁ-REINDLOVÁ: Problémy daňového systému Švýcarské konfederace 327

Informace

Petr ZAHRADNÍK: Alan Greenspan – Bankovníctví USA v 21. století 334

Upřesnění čísla:

Frederic S. MISHKIN: **Ekonomie peněz, bankovníctví a finančních trhů** (na pokračování - 9. část) ss. 285-304.

Všechny bibliografické údaje včetně údajů o autorských právech jsou uvedeny u prvního pokračování v č. 1/91 tohoto časopisu.

Publikováno po dohodě s College, sekci vyd. HarperCollins Publishers

CONTENTS

Robert HOLMAN: Success and Obstacles of Economic Reform 285

Ivan KOČÁRNÍK: The Development of the Fiscal Federalism in Czechoslovakia 295

Jiří ŠILAR – Milan PELA: The Own Property of Cooperatives Divided into Shares in Framework of Conversion of Agricultural Cooperatives into Cooperatives of Owners (Shareholders) 303

Soňa MOJŽÍŠKOVÁ: Joining of CSFR to the Convention on the Settlement of Investment Disputes 313

Finance and Credit Abroad

Marie PEKÁRKOVÁ-REINDLOVÁ: Swiss Confederation and Problems of Its Tax System 327

Information

Petr ZAHRADNÍK: Alan Greenspan – Banking of the U.S.A. in the 21-st. Century. 334

In the middle of this issue:

Frederic S. MISHKIN: **The Economics of Money, Banking, and Financial Markets** (To Be Continued - Part IX) pp. 285-304

You can find all bibliographical data including particulars on copyright in part I of the series in No 1/91 of this journal.

Published by arrangement with College, a division of HarperCollins Publishers.

Redakční rada: ing. Belo Bosák, CSc., ing. Aleš Bulíř, ing. Václav Formánek, ing. Miroslav Hrnčíř, DrSc., ing. Tomáš Ježek, CSc., ing. Milan Jurčeka, CSc., ing. Miroslav Kerouš, ing. Jaroslav Klapal, ing. Ivan Rysyž – Jozef Kučerák, CSc., ing. Vratislav Kulhánek, ing. Kamil Mikulíč, CSc., Vladimír Rudlovčák, CSc., ing. Stanislav Šourek, dr. ing. Dušan Triska, prof. ing. Miroslav Tuček, CSc., ing. Vladimír Valach, ing. Anton Vavro, CSc., ing. Jan Velek, doc. ing. Karol Vlachynský, CSc., ing. Jan Vrba, ing. Jaromír Zahradník

Přistoupení ČSFR k Úmluvě o řešení sporů z investic

Soňa MOJŽÍŠKOVÁ*

Vláda České a Slovenské Federativní Republiky vyslovila na svém zasedání konaném dne 21. března 1991 souhlas s přistoupením ČSFR k Úmluvě o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států (dále jen "Úmluva"). V sídle Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj, která je depozitářem Úmluvy, byl zmocněn k podpisu Úmluvy ministr financí ČSFR Václav Klaus nebo jako jeho alternát paní velvyslankyně Rita Klímová. Úmluva byla podepsána s výhradou ratifikace; po podpisu byla Úmluva předložena k vyslovení souhlasu Federálnímu shromáždění a poté bude předložena prezidentu republiky k ratifikaci. Doklad o tom, že byly splněny všechny ústavní podmínky pro platnost Úmluvy na území České a Slovenské Federativní Republiky, bude uložen u Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj. Třicet dnů po uložení ratifikační listiny se Česká a Slovenská Federativní Republika stane smluvním státem Úmluvy, ve světě známé podle místa, kde byla otevřena k podpisu smluvním státům, jako Washingtonská úmluva.

Česká a Slovenská Federativní Republika – v zájmu otevření naší ekonomiky zahraničnímu kapitálu – uzavírá s vyspělými státy dohody o podpoře a vzájemné ochraně investic. V současné době bylo podepsáno 16 takových dohod a dalších kolem třiceti států se o uzavření dohody o podpoře a ochraně investic s ČSFR uchází. Většina sjednávaných dohod se v části týkající se řešení sporů z investic mezi investorem jednoho státu a druhým státem dovolává alternativně postupu podle Washingtonské úmluvy. Proto je přistoupení ČSFR k uvedené Úmluvě velice potřebné a prospěšné. Předtím, než se ČSFR rozhodla ucházet se o přistoupení k Úmluvě, však musela být splněna zásadní podmínka: ČSFR se musela stát členským státem Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj. Tuto podmínku naše republika splnila 20. září 1990.

Preambule Úmluvy vyjadřuje její účel a cíl. V rámci široké mezinárodní spolupráce, do níž stále častěji vstupují soukromí investoři, nelze vyloučit vznik sporu mezi smluvními státy a občany druhých smluvních států. V takovém případě má mimořádný význam dostupné mezinárodní smírčí nebo rozhodčí řízení, kterému mohou na základě oboustranného projevu vůle strany ve sporu předložit svůj spor.

* JUDr. Soňa Mojžíšková, CSc., pracovnice FMF Praha

Příspěvek byl předán redakci 20. 5. 1991. (autorská korektura 3.9.1991)

V kapitole první (články 1-24) se zřizuje Mezinárodní středisko pro řešení sporů z investic (International Centre for Settlement of Investment Disputes – dále jen "Středisko") – a podrobně upravuje jeho organizace.

Středisko sídlí v hlavní úřadovně Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj; může však být přeneseno na jiné místo na základě rozhodnutí Správní rady Střediska.

Správní radu tvoří jeden představitel z každého smluvního státu. Pokud není stanoveno jinak, stává se každý guvernér Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj a jeho zástupce představitelem Střediska, popř. jeho zástupcem.

Prezident Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj (IBRD) je ex officio předsedou Správní rady Střediska, nemá však právo hlasovat.

Správní rada vykonává zejména tyto úkony:

- a) přijímá administrativní a finanční pravidla Střediska,
- b) přijímá jednací řád pro smírčí a rozhodčí řízení,
- c) stanoví podmínky pro práci generálního tajemníka Střediska,
- d) přijímá roční rozpočet příjmů a výdajů Střediska,
- e) schvaluje roční zprávu o činnosti Střediska.

Většina rozhodnutí Správní rady se přijímá dvoutřetinovou většinou hlasů.

Správní rada pořádá zasedání pravidelně jednou za rok. Sejde se však k jednání vždy, svolá-li ji předseda nebo generální tajemník na žádost nejméně 5 členů Správní rady. Každý člen Správní rady má jeden hlas a všechny záležitosti Správní radě předkládané se rozhodují většinou odevzdaných hlasů.

Členové Správní rady ani předseda Správní rady nepobírají z prostředků Střediska žádnou odměnu.

Dalším orgánem Střediska je jeho *Sekretariát*.

Sekretariát se skládá z generálního tajemníka, jednoho nebo více jeho zástupců a z pracovníků Sekretariátu.

Generální tajemník a jeho zástupci jsou voleni Správní radou; ke zvolení je zapotřebí dvoutřetinové většiny jejích členů. Návrh na osobu generálního tajemníka a jeho zástupců předkládá předseda Správní rady na služební období 6 let. Po skončení funkčního období může být tatáž osoba navržena a zvolena do funkce generálního tajemníka nebo jeho zástupce znovu.

Funkce generálního tajemníka a jeho zástupce jsou neslučitelné s výkonem jakékoli politické funkce. Generální tajemník ani jeho zástupce nesmějí vykonávat žádné jiné zaměstnání nebo povolání, pokud s tím nevysloví souhlas Správní rada.

Generální tajemník je zákonným představitelem a vedoucím Střediska a odpovídá za jeho správu. Vykonává funkci registrátora a má pravomoc ověřovat správnost rozhodčích rozhodnutí.

Středisko je povinno vést *seznam smírčích soudců a seznam rozhodců*.

Každý smluvní stát může do každého z obou seznamů jmenovat čtyři osoby, které mohou, ale nemusejí být jeho občany.

Předseda může jmenovat do každého seznamu deset osob. Osoby takto jmenované mají mít každá jinou národnost.

Osoby jmenované do seznamu mají být osobami vysokých morálních kvalit a uznávaných odborností v oblastech práva, obchodu, průmyslu nebo financí, na něž je spolehnutí, že budou vydávat nezávislá rozhodnutí. Při jmenování osob do seznamu smírčích soudců a rozhodců bude předseda Správní rady věnovat zvláštní pozornost

tomu, aby v seznamech byly zastoupeny hlavní právní systémy světa a hlavní formy hospodářské činnosti.

Osoby uvedené v seznamech smírčích soudců a rozhodců jsou jmenovány na období šesti let; po uplynutí této lhůty mohou být jména osob v seznamech znovu obnovena na období dalších šesti let.

Jedna osoba může být zapsána do obou seznamů. Všechna jmenování jsou oznámena generálnímu tajemníkovi a vstupují v platnost dnem, k němuž je jmenování přijato.

Výdaje Střediska jsou zásadně hrazeny z vlastních příjmů Střediska, jež byly získány v souvislosti s výkonem smírčích soudců nebo rozhodců. Pokud však tyto prostředky k financování Střediska nestačí, je rozdíl hrazen smluvními státy, které jsou členy IBRD. Pokud výjimečně smluvní státy členy IBRD nejsou (viz s. 320), stanoví jejich příspěvek pravidla přijatá Správní radou.

Středisko má plnou mezinárodně právní subjektivitu. Právní způsobilost Střediska zahrnuje zejména oprávnění uzavírat smlouvy, nabývat movitý a nemovitý majetek a disponovat s ním a konat právní řízení.

Středisko požívá na území každého smluvního státu imunitu a privilegia nezbytná k plnění jeho funkcí.

Předseda Správní rady i členové Správní rady, osoby ve funkci smírčích soudců nebo rozhodců a úředníci a zaměstnanci Sekretariátu požívají soudní imunitu. Rovněž Středisko a jeho majetek požívá soudní imunitu s výjimkou případu, kdy se této imunity dobrovolně vzdá. Archívy Střediska jsou nedotknutelné. Při styku Střediska s úřady má každý smluvní stát přistupovat k Středisku neméně příznivě, než přistupuje k ostatním mezinárodním organizacím.

Středisko a jeho majetek a příjmy jsou osvobozeny od všech daní a celních poplatků. Vedle toho je Středisko osvobozeno od povinnosti vybírat jakékoliv daně nebo celní poplatky.

Kapitola druhá (články 25-27) pojednává o soudní pravomoci Střediska. Podle článku 25 Úmluvy se soudní pravomoc Střediska vztahuje na každý právní spor vznikající přímo z investice mezi smluvním státem nebo jeho orgánem a občanem jiného smluvního státu. Strany ve sporu musejí písemně souhlasit s jeho předložením Středisku. Jestliže však obě strany písemně tento souhlas vyjádřily, nemůže již žádná z nich jednostranně svůj souhlas odvolat.

"Občanem" ve smyslu ustanovení článku 25 Úmluvy však se rozumí nejen každá fyzická osoba, ale také každá právnická osoba jiného smluvního státu, která se dostala do sporu z investice s jiným smluvním státem nebo jeho orgánem.

Souhlas stran s rozhodčím řízením podle této Úmluvy vylučuje jakýkoliv jiný prostředek pro řešení vzniklého sporu. Smluvní stát však může – jako podmínku svého souhlasu s rozhodčím řízením podle Úmluvy – požadovat, aby byly vyčerpány všechny místní správní nebo soudní postupy.

Každý smluvní stát se Úmluvou zavazuje neposkytnout diplomatickou ochranu a neuplatnit mezinárodní nárok s ohledem na spor, o němž se jeden smluvní stát a občan jiného smluvního státu dohodli, že ho předloží k rozhodčímu řízení podle Úmluvy. Tento závazek neplatí pouze v případě, že smluvní stát nedodržel nebo nevykonal rozhodnutí učiněné v tomto sporu.

Kapitola třetí (články 28-35) upravuje smírčí řízení.

Kterýkoli smluvní stát nebo občan smluvního státu, který si přeje zahájit smírčí řízení, zašle písemnou žádost generálnímu tajemníkovi, který kopii žádosti zašle druhé straně.

Žádost musí obsahovat informace o předmětu sporu, označení stran a jejich souhlas se smírčím řízením v souladu s procesními pravidly pro zahájení smírčího a rozhodčího řízení. Generální tajemník žádost zaregistruje. Zjistí-li však, že spor se jednoznačně netýká soudní pravomoci Střediska, registraci neprovede. Registraci nebo zamítnutí registrace generální tajemník oznámí neprodleně stranám.

Smírčí komise se vytváří bezprostředně po registraci žádosti o smírčí řízení. Komise se skládá z jednoho smírčího soudce nebo jakéhokoliv lichého počtu smírčích soudců jmenovaných podle dohody stran. Pokud se však strany na počtu a způsobu jmenování smírčích soudců nedohodnou, skládá se smírčí komise ze 3 smírčích soudců. Po jednom smírčím soudci jmenují strany ve sporu a třetí, který bude předsedou smírčí komise, je jmenován dohodou stran.

Pokud smírčí komise není jmenována do 90 dnů poté, co generální tajemník odeslal oběma stranám zprávu o registraci žádosti, jmenuje na žádost kterékoliv strany a pokud možno po konzultaci s oběma stranami smírčí soudce, kteří dosud nebyli jmenováni, předseda Správní rady.

Smírčí komise je soudem s vlastní pravomocí. Smírčí řízení je vedeno podle Pravidel smírčího řízení platných ke dni, k němuž se strany dohodly na smírčím řízení. Objeví-li se procesní otázka, která Pravidly smírčího řízení nebo jakýmkoliv jinými pravidly, na kterých se strany dohodnou, není řešena, rozhodne takovou otázku smírčí komise ve vlastní pravomoci.

Povinností smírčí komise je objasňovat sporné záležitosti mezi stranami a usilovat o dosažení dohody mezi nimi na základě vzájemně přijatelných podmínek. Aby bylo tohoto účelu dosaženo, může smírčí komise v kterékoli fázi řízení doporučit oběma stranám optimální postup při řešení sporu.

Dosáhnou-li strany dohody, vypracuje smírčí komise zprávu s uvedením sporných záležitostí a s konstatováním, že strany dosáhly dohody.

Má-li mít smírčí komise v jakékoli fázi řízení za to, že dohoda mezi stranami není pravděpodobná, uzavře řízení a vypracuje zprávu o tom, že spor byl projednáván a že se stranám nepodařilo dosáhnout dohody.

V kapitole čtvrté (články 36-55), která je těžištěm Úmluvy, je upraveno rozhodčí řízení.

Přeje-li smluvní stát nebo občan smluvního státu zahájit rozhodčí řízení, obrátí se písemně se svojí žádostí na generálního tajemníka Střediska; postup je shodný jako v případě zahájení smírčího řízení. Žádost o rozhodčí řízení musí mít stejné náležitosti jako žádost o smírčí řízení a rovněž generální tajemník provádí nebo zamítá registraci, jako je uvedeno na této straně u smírčího řízení.

Rozhodčí soud, který má být vytvořen co nejdříve poté, co je provedena registrace žádosti o rozhodčí řízení, se ustanovuje stejně jako smírčí komise: strany se buď dohodnou na jednom nebo jakémkoli lichém počtu rozhodců, nebo každá strana jmenuje jednoho rozhodce a třetí rozhodce bude pak jmenován dohodou stran. Při neúspěchu jmenování rozhodců stranami ve sporu provede jmenování, stejně jako u smírčího řízení, na žádost jedné strany předseda Střediska. Pokud rozhodce jmenuje předseda, není žádný z nich občanem smluvního státu, který je stranou ve sporu, nebo smluvního státu, jehož občan je stranou ve sporu.

Rozhodčí mohou být jmenováni i mimo seznam rozhodců; to však neplatí v případě, že rozhodce jmenuje na žádost jedné strany předseda Střediska. Pokud však jsou pro konkrétní rozhodčí řízení jmenováni rozhodci, kteří nejsou zapsáni do seznamu rozhodců, musejí mít morální a kvalifikační předpoklady stejné, jako je uvedeno u rozhodců zapsaných do seznamu (viz str. 314).

Rozhodčí soud je soudem s vlastní pravomocí. Spor rozhodne v souladu s právními pravidly, na kterých se strany dohodly. Není-li takové dohody, použije rozhodčí soud právo smluvního státu, který je stranou ve sporu, včetně jeho kolizních norem, a dále takové předpisy mezinárodního práva, kterých pro konkrétní spor může být použito.

Soud nesmí vynést výrok podle zásady "non liquet" s poukazem na to, že konkrétní spor je právně nejasný.

Naopak rozhodčí soud může spor rozhodnout podle zásady *ex aequo et bono*, pokud se obě strany na tom předem dohodly.

V jakékoli fázi řízení může rozhodčí soud, pokud to považuje za prospěšné, vyzvat strany, aby předložily doklady nebo jiné důkazy. Může rovněž navštívit místo spojené se sporem a vést zde taková šetření, která bude pro objasnění případu považovat za vhodná.

Rozhodčí řízení je vedeno v souladu s Pravidly rozhodčího řízení platnými ke dni, k němuž se strany dohodly na rozhodčím řízení. Strany se však mohou dohodnout na použití jiných rozhodčích pravidel.

Pokud se strana nedostaví k rozhodčímu řízení nebo nepředloží své stanovisko, neznamená to automaticky, že s tvrzením druhé strany souhlasí. Druhá strana však může požádat rozhodčí soud, aby na základě důkazů a dokladů, které má k dispozici, vynesl rozhodnutí. Před vynesením rozhodnutí se rozhodčí soud obrací na stranu, která se nedostavila nebo svá stanoviska nepředložila, a stanoví jí lhůtu, aby tak učinila.

Rozhodčí soud rozhoduje spory většinou hlasů všech svých členů. Rozhodčí nález se vydává písemně a podepisují ho všichni členové rozhodčího soudu, kteří o něm hlasovali. Rozhodčí nález se zabývá otázkou předloženou rozhodčímu soudu a uvádí důvody, na nichž je založen. Každý člen rozhodčího soudu může připojit svůj vlastní názor na rozhodčí nález nebo může vyjádřit svůj nesouhlas. Středisko zveřejní odůvodnění rozhodčího nálezu jen v případě souhlasu obou stran.

Generální tajemník odesílá ověřené opisy rozhodčího nálezu bezodkladně stranám; rozhodčí nález je považován za vydaný ke dni, ke kterému byly odeslány ověřené opisy.

Vyskytne-li se mezi stranami jakýkoli spor o výklad rozhodčího nálezu, může každá strana požádat o jeho výklad písemnou žádostí adresovanou generálnímu tajemníkovi. Taková žádost je pokud možno předložena rozhodčímu soudu, který vydal rozhodčí nález. Není-li to možné, je vytvořen nový soud podle stejných zásad, podle kterých byl zřízen rozhodčí soud původní.

Zjistí-li některá ze stran skutečnosti takové povahy, že mohou rozhodujícím způsobem ovlivnit rozhodčí nález, může požádat o přezkoušení rozhodčího nálezu písemnou žádostí adresovanou generálnímu tajemníkovi. Tato možnost je však dána pouze za předpokladu, že v době vydání rozhodčího nálezu nebyla tato skutečnost nebo tyto skutečnosti rozhodčímu soudu ani žadateli známy a neznalost této skutečnosti nebyla způsobena nedbalostí žadatele.

Žádost musí být uplatněna do 90 dnů po zjištění nové skutečnosti a v každém případě do tří let ode dne, ke kterému byl rozhodčí nález vydán.

Každá strana může požádat o zrušení rozhodčího nálezu písemnou žádostí adresovanou generálnímu tajemníkovi, a to na základě těchto důvodů:

- rozhodčí soud nebyl řádně vytvořen,
- rozhodčí soud zjevně překročil svoji pravomoc,
- na straně člena rozhodčího soudu se vyskytla korupce,
- došlo k závažnému porušení základních procesních pravidel,
- v rozhodčím nálezu nebyly uvedeny důvody, na kterých je založen.

Žádost musí být uplatněna do 120 dnů ode dne, ke kterému byl vyneset rozhodčí nález, vyjma případů, kdy zrušení rozhodčího nálezu je požadováno z důvodu korupce. V tomto případě musí být žádost uplatněna do 120 dnů od zjištění korupce a v každém případě do 3 let ode dne, ke kterému byl rozhodčí nález vydán.

Po přijetí žádosti předseda Správní rady bezodkladně určuje ze seznamu rozhodců tříčlenný výbor ad hoc. Žádný člen výboru nesmí být z členů rozhodčího soudu, který vynesl rozhodčí nález, ani stejné národnosti jako kterýkoliv z těchto členů, ani občanem státu, který je stranou ve sporu, nebo státu, jehož občan je stranou ve sporu, nesmí být jmenován do seznamu rozhodců žádným z těchto států a nesmí jednat jako smírčí soudce ve stejném sporu. Výbor ad hoc má pravomoc zrušit rozhodčí nález nebo jeho část.

Je-li rozhodčí nález zrušen, může být spor na žádost kterékoliv strany předložen novému rozhodčímu soudu zřízenému podle stejných zásad jako původní rozhodčí soud.

Rozhodčí nález je pro strany závazný a nemůže být předmětem odvolání nebo jakéhokoliv jiného opravného prostředku. Každá strana musí dodržovat a plnit podmínky rozhodčího nálezu.

Každý smluvní stát musí uznat rozhodčí nález vydaný podle této Úmluvy jako závazný a na svém území vymáhat plnění peněžních závazků uložených v rozhodčím nálezu, jako by se jednalo o konečné rozhodnutí soudu v tomto smluvním státě. Smluvní stát s federativním uspořádáním může vymáhat takové rozhodnutí u svých federálních soudů a může stanovit, že tyto soudy budou nakládat s rozhodčím nálezem, jako by se jednalo o konečné rozhodnutí soudů vlastního státu.

Strana žádající o uznání nebo výkon rozhodnutí na území smluvního státu zasílá příslušnému soudu nebo jinému orgánu, který tento stát k tomuto účelu určil, opis rozhodčího nálezu ověřený generálním tajemníkem. Výkon rozhodčího nálezu se řídí zákony týkajícími se výkonu soudních rozhodnutí platnými ve státě, na jehož území se o takovýto výkon žádá.

Kapitola V (články 56-58) pojednává o náhradě a odvolání smírčích soudců a rozhodců.

Po vytvoření smírčí komise nebo rozhodčího soudu a po zahájení smírčího nebo rozhodčího řízení již není složení komise nebo soudu měněno. Člen smírčí komise nebo rozhodčího soudu dokončí práci v komisi nebo soudu bez ohledu na to, že přestal být členem uvedeným v seznamu smírčích soudců nebo rozhodců. Pokud se smírčí soudce nebo rozhodce vzdá své funkce bez souhlasu smírčí komise nebo rozhodčího soudu, jmenuje předseda Správní rady z příslušného seznamu osobu k obsazení uvolněného místa.

Strana může navrhnout smírčí komisi nebo rozhodčímu soudu vyřazení kteréhokoliv svého člena, pokud tento člen zjevně nesplňuje požadavek všech vlastností vyžadovaných Úmluvou pro výkon funkce smírčího soudce nebo rozhodce.

Kapitola VI (články 59-61) upravuje náklady řízení. Poplatky placené stranami za používání služeb Střediska stanoví Správní rada.

V případě smírčího řízení jsou poplatky a výlohy členů smírčí komise a poplatky za užívání služeb Střediska hrazeny stranami rovným dílem. Každá strana hradí jakékoliv další výlohy, které jí vzniknou v souvislosti se smírčím řízením.

V případě rozhodčího řízení určuje rozhodčí soud výdaje vzniklé stranám v souvislosti s řízením a rozhoduje, jakým způsobem budou tyto výdaje placeny. Toto rozhodnutí tvoří součást rozhodčího nálezu.

Kapitola VII (články 62-63) stanoví místo konání řízení.

Smírčí a rozhodčí řízení se konají zpravidla v sídle Střediska. Pokud se tak však strany dohodnou, mohou se tato řízení konat:

- v sídle Stálého rozhodčího soudu nebo jiné další vhodné instituce, soukromé nebo veřejné, se kterou Středisko může za tímto účelem uzavřít dohodu, nebo
- na jakémkoli jiném místě schváleném smírčí komisí nebo rozhodčím soudem po konzultaci s generálním tajemníkem.

Kapitola VIII (článek 64) upravuje případné spory mezi smluvními státy. Spor, který může vzniknout mezi smluvními státy o výklad nebo použití této Úmluvy a který se nepodaří vyřešit jednáním, může být předložen Mezinárodnímu soudnímu dvoru na žádost kterékoliv strany v tomto sporu. Zmíněné státy se však mohou dohodnout na jiném řešení.

Kapitola IX (články 65-66) se týká dodatků k Úmluvě.

Kterýkoliv smluvní stát může navrhnout dodatek Úmluvy. Text navrženého dodatku sdělí generálnímu tajemníkovi nejpozději 90 dnů před zasedáním Správní rady, na kterém má být tento dodatek posouzen. Generální tajemník návrh dodatku bezodkladně postoupí členům Správní rady.

Pokud tak Správní rada rozhodne dvoutřetinovou většinou svých členů, je navržený dodatek zaslán všem smluvním státům k ratifikaci, přijetí nebo schválení. Každý dodatek vstoupí v platnost 30 dnů poté, co deponitář této Úmluvy zašle všem smluvním státům oznámení, že všechny smluvní státy ratifikovaly, přijaly nebo schválily tento dodatek.

Kapitola X (články 67-75) se zabývá závěrečnými ustanoveními.

Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států je otevřena k podpisu členskými státy Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj. Je rovněž otevřena k podpisu kterémukoliv dalšímu státu, který je účastníkem Statutu Mezinárodního soudního dvora a který Správní rada vyzvala hlasem dvou třetin svých členů k podpisu této Úmluvy.

Úmluva podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení signatářskými státy v souladu s jejich vnitrostátními ústavními předpisy. (ČSFR bude uvedenou Úmluvu ratifikovat s ohledem na skutečnost, že přistoupením k Úmluvě bude ČSFR souhlasit s jurisdikcí Střediska, která může být uplatněna vůči ní jako suverennímu státu.)

Úmluva vstupuje v platnost třicet dnů ode dne uložení dvacáté ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení. Vstupuje v platnost pro každý stát, který následně uloží svou ratifikační listinu, listinu o přijetí nebo schválení, třicet dnů od data takového uložení.

Každý smluvní stát se zavazuje přijmout taková opatření, která jsou nezbytná k tomu, aby ustanovení této Úmluvy byla na jeho státním území účinná.

Kterýkoli smluvní stát může Úmluvu vypovědět písemným oznámením depozitáři Úmluvy. Vypovězení nabude platnosti šest měsíců po přijetí takového oznámení.

Ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení Úmluvy a jejich dodatků jsou uloženy u Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj, která zastává funkci depozitáře Úmluvy. Depozitář registroval Úmluvu u sekretariátu OSN a v souladu s článkem 102 Charty OSN a pravidly, která byla na jejím základě přijata Valným shromážděním.

Úmluva byla otevřena k podpisu 18. března 1965 ve Washingtonu a 14. října 1966, třicet dní poté, co dvacátý stát uložil svoji ratifikační listinu, Úmluva vstoupila v platnost. Jediným státem, který v době přijetí nebyl členem Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj, byla Švýcarská konfederace.

Předpisy, které na Úmluvu navazují

Pro stát, který se přístupem k Úmluvě stane smluvním státem, platí další právní předpisy, které přijala Správní rada.

V současné době se jedná o tyto předpisy:

1. Administrativní a finanční pravidla
2. Procesní pravidla pro ustavení smířčího a rozhodčího řízení
3. Pravidla pro rozhodčí řízení (Arbitration rules)
4. Pravidla pro smířčí řízení (Conciliation rules)

Všechny uvedené předpisy rozvádějí a detailně upravují základní normu, kterou je Úmluva.

Administrativní a finanční pravidla

První kapitola obsahuje pravidla pro stanovení data každoročního zasedání Správní rady tak, aby nenarušovalo každoroční zasedání Sboru guvernérů Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj, ale naopak na něj navazovalo. Předpis stanoví lhůtu 42 dnů před zahájením Správní rady, do níž musí být zasedání obesláno. Pouze v případech mimořádné naléhavosti postačí lhůta 10 dnů; v takovém případě musí být pozvánka na zasedání odeslána telegraficky. Generální tajemník připravuje s předsedou Střediska program ročního zasedání, který se oznamuje všem členům Správní rady. Předsedajícím zasedání je zpravidla předseda Střediska. V případě, že se jednání nemůže zúčastnit, určuje se dočasný předsedající podle přesně stanoveného postupu.

Pokud není Úmluvou stanoveno jinak, přijímají se usnesení Správní rady nadpoloviční většinou odevzdaných hlasů.

Druhá kapitola podrobně upravuje volbu generálního tajemníka a jeho zástupců. Předseda Střediska přitom rovněž navrhuje délku volebního období a podává návrh, zda zvolený generální tajemník a jeho zástupci mohou kromě funkce, do níž byli zvoleni, vykonávat další placenou činnost.

Generální tajemník jmenuje štáb pracovníků Střediska. Podmínky těchto pracovníků jsou totožné jako podmínky pracovníků Mezinárodní banky pro obnovu a

rozvoj. Generální tajemník má právo propustit pracovníky sekretariátu a zahájit vůči nim disciplinární řízení. Generální tajemník, jeho zástupci ani pracovníci sekretariátu nesmějí být soudci nebo rozhodci zapsaní v seznamu smírčích soudců nebo rozhodců ani nesmějí být činní mimo seznam ve smírčím nebo rozhodčím řízení.

Třetí kapitola pojednává o finančních pravidlech. Přímými náklady každého člena smírčí komise nebo rozhodčího soudu jsou tyto náklady:

- a) poplatek za každý den, v němž těleso, jehož je členem, zasedá,
- b) odměna za 8hodinový pracovní den při rozhodčím nebo smírčím řízení,
- c) náhrada výdajů spojených s cestou člena na smírčí nebo rozhodčí řízení a s po-
bytem stráveným pro tento účel mimo jeho bydliště.

Výši shora uvedených výdajů stanoví generální tajemník na období jednoho roku. Změny reagují zejména na zvyšující se ceny a životní náklady. Všechny platby osobám, kterým přísluší, vyplácí Středisko, nikoliv strany ve sporu. Osoby, kterým platy přísluší, jsou zejména:

- členové smírčí komise nebo rozhodčího soudu,
- svědkové a experti, které si vyžádala smírčí komise nebo rozhodčí soud, nikoliv některá ze stran ve sporu,
- členové sekretariátu Střediska, jako jsou tlumočníci, překladatelé, zpravodajové Střediska apod.,
- hostitel místa, kde se koná smírčí nebo rozhodčí řízení za předpokladu, že se jednání koná mimo stálé sídlo Střediska.

V současné době byly Správní radou Střediska schváleny poplatky v této výši:

Za podání žádosti o smírčí nebo rozhodčí řízení se požaduje poplatek ve výši 100 USD.

Poplatek za 1 pracovní den smírčího soudce nebo rozhodce činí 600 jednotek zvláštních práv čerpání – SDR (v současné době cca 840 USD). Za každý den činnosti smírčí komise nebo rozhodčího soudu se stranám ve sporu účtuje poplatek ve výši 250 USD.

Aby mohlo Středisko konat platby ve prospěch osob uvedených shora v souvislosti se smírčím nebo rozhodčím řízením, platí strany ve sporu zálohově; pokud toto zálohové placení nepostačuje na krytí všech výdajů Střediska, vyzve Středisko strany ve sporu o zaslání další zálohy.

Významnou kapitolou administrativních a finančních pravidel je kapitola týkající se rozpočtu Střediska.

Finanční rok Střediska začíná 1. července jednoho roku a končí 30. června roku následujícího.

Před koncem finančního roku připraví generální tajemník rozpočet na následující finanční rok, který schvaluje Správní rada na svém ročním zasedání. Návrh rozpočtu zahrnuje očekávané příjmy i výdaje Střediska; do rozpočtu nejsou zahrnovány platby, které vyplývají ze služeb poskytovaných Střediskem a které hradí účastníci řízení (tj. strany ve sporu, které požádaly o smírčí nebo rozhodčí řízení; tyto částky nelze ani přibližně odhadnout).

Během finančního roku, v souladu se skutečným vývojem, může generální tajemník po konzultaci s předsedou Střediska připravit dodatečný rozpočet příjmů nebo výdajů a předložit jej ke schválení Správní radě. Generální tajemník je oprávněn překročit výdaje na jednotlivé položky v rozpočtu za předpokladu, že celkový rozpočet výdajů překročen nebude.

Vyplyvá-li z návrhu rozpočtu, že výdaje Střediska budou vyšší než jeho příjmy, budou se o rozdíl dělit všechny členské státy Střediska. Členské státy Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj budou chybějící sumu hradit stejným procentním poměrem, jakým hradí svoje příspěvky do IBRD. Státy, které nejsou členskými státy IBRD, ale jsou členy Mezinárodního soudního dvora, hradí rozdíl podle procentní výše příspěvku do tohoto orgánu. Podíly, které jsou jednotlivé státy povinny uhradit, budou rozpočteny ihned po schválení rozpočtu Střediska na běžný finanční rok. Pokud po skončení finančního roku zůstane přebytek, rozhodne o něm Správní rada. Pokud Správní rada o tomto přebytku nerozhodne, bude tvořit úvěr poskytovaný každým smluvním státem, opět rozpočítaný podle procenta, kterým se jednotlivé smluvní státy podílejí na financování Střediska, pokud k jeho financování nestačí vlastní příjmy.

Generální tajemník Střediska nechá provést každý rok auditorskou zprávu o hospodaření Střediska. Tento dokument má Správní rada k dispozici při každém svém ročním zasedání.

Dalšími úkoly generálního tajemníka je:

- vedení seznamu smluvních států Střediska s přesným vyznačením, kterým dnem vůči kterému státu Úmluva nabyla účinnosti;
- vedení a doplňování seznamu rozhodců a seznamu soudců; stal-li se některý stát dodatečně smluvním státem Úmluvy, generální tajemník vyzve uvedený stát, aby učinil svá jmenování do obou seznamů. U každého jména rozhodce nebo soudce je uvedena jeho národnost a adresa a dále charakteristika jeho kvalifikace. Každý takový soudce nebo rozhodce může být odborníkem v oblasti práva, obchodu, průmyslu nebo financí. Generální tajemník, kterému se dostane notifikace nových rozhodců nebo soudců, o tom uvědomí všechny členské státy;
- publikace informací o činnosti Střediska; v těchto publikacích jsou zveřejněny všechny žádosti o provedení smírčího nebo rozhodčího řízení. Po skončení smírčího nebo rozhodčího řízení, pokud s tím obě strany souhlasí, může být publikováno celé rozhodnutí i jeho odůvodnění;
- archivace originálů žádostí o provedení smírčího nebo rozhodčího řízení a originálů rozhodnutí smírčí komise nebo rozhodčího soudu.

Procesní pravidla pro ustavení smírčího a rozhodčího řízení

Uvedený předpis stanoví náležitosti, které musí obsahovat žádost o provedení smírčího nebo rozhodčího řízení. Strany ve sporu mohou podat společnou žádost nebo každá z nich může o provedení smírčího nebo rozhodčího řízení požádat zvlášť. Předpis rovněž upravuje, jaké doklady musejí strany ve sporu při předkládání žádosti o provedení smírčího nebo rozhodčího řízení Středisku předložit. Strany ve sporu mohou rovněž uvést, jaký počet smírčích soudců nebo rozhodců si přejí ustanovit, a způsob, jak mají být ustanoveni.

Jakmile strany ve sporu zašlou předepsaný poplatek, generální tajemník zaregistruje jejich žádost a stejného dne o tom uvědomí obě strany.

Jestliže generální tajemník po prostudování předmětu sporu a všech dokladů, které mu obě strany předložily, dojde k závěru, že se zjevně jedná o záležitost, která nespadá do pravomoci Střediska, oznámí svoje odmítnutí stranám ve sporu a uvede pro to důvody.

Procesní pravidla rovněž stanoví, jaké náležitosti musí mít oznámení o registraci žádosti, kterou oběma stranám ve sporu zasílá generální sekretář.

Vzetí zpět žádosti o provedení smírčího nebo rozhodčího řízení může být uskutečněno výhradně předtím, než ji generální tajemník zaregistruje. V takovém případě o tom urychleně informuje druhou stranu ve sporu.

Pravidla pro rozhodčí řízení a Pravidla pro smírčí řízení

Tato pravidla rozvádějí kapitoly IV a III Úmluvy. Upravují způsob, jakým strany ve sporu jmenují smírčího soudce nebo rozhodce, a lhůty, ve kterých má být jmenování provedeno. Před prvním zasedáním smírčí komise nebo rozhodčího soudu podepisuje každý jmenovaný soudce nebo rozhodce prohlášení, jehož obsahem je závazek počínat si při rozhodování sporu spravedlivě a závazek nepřijetí žádné rady nebo náhrady v souvislosti s řešením sporu.

Pravidla dále stanoví postup pro případ, že rozhodce nebo soudce nebude moci dále zastávat funkci, do které byl jmenován, nebo pro případ, že soudce bude pro nedostatek odborných nebo morálních vlastností navržen na odvolání.

V Pravidlech je dále stanoveno, v jakých termínech se musí sejít smírčí komise nebo rozhodčí soud k svému prvnímu zasedání a v jakých termínech se v práci komise nebo soudu pokračuje. Zasedání smírčí komise nebo rozhodčího soudu se musí zúčastnit většina jmenovaných soudců nebo rozhodců. Dochází-li rozhodčí soud k rozhodčímu výroku a některý z jeho soudců se zdrží hlasování, považuje se tento hlas za hlas k vynešenému rozhodčímu výroku negativní. Rozhodování mohou být přítomni jen jmenovaní rozhodci a informace, které jim v průběhu řízení byly poskytnuty, musejí uchovávat v tajnosti. Každá strana ve sporu může být zastoupena zástupcem, poradcem nebo advokátem, jejichž jména sdělí strana ve sporu generálnímu tajemníkovi; ten o tom neprodleně zpraví rozhodčí soud i druhou stranu ve sporu.

Na žádost generálního tajemníka nebo jmenovaného předsedy rozhodčího soudu se před uskutečněním prvního zasedání soudu může uskutečnit předběžné jednání obou stran se všemi členy rozhodčího soudu k ujasnění podstaty sporu a výměny informací. Může být vedeno rovněž ve snaze dosáhnout přátelského rozhodnutí sporu dříve, než dojde k prvnímu oficiálnímu jednání soudu.

Vlastní řízení se skládá z části písemné a ústní. Písemná část, která následuje v určeném časovém limitu poté, co generální tajemník oběma stranám ve sporu oznámil, že rozhodčí řízení bylo zahájeno, obsahuje:

- a) stanovisko žalující strany,
- b) stanovisko druhé strany ve sporu.

Pokud to rozhodčí soud považuje za potřebné nebo pokud se obě strany ve sporu na tom dohodly, obsahuje písemná část předkládaná soudu ještě:

- c) odpověď žalující strany na stanovisko uvedené pod písm. b),
- d) odpověď druhé strany ve sporu na stanovisko uvedené pod bodem c).

Ústní část jednání obsahuje vyslechnutí obou stran ve sporu, jejich zástupců, poradců nebo advokátů, popřípadě svědků a expertů. Po jejich vyslechnutí, jestliže se podařilo shromáždit všechny potřebné informace, doklady a důkazy, rozhodčí soud prohlásí řízení za ukončené. Znovu může soud otevřít řízení pouze v případě, že ještě

nebyl vynesena rozhodčí nález a objevily se nové údaje, jejichž objasnění je pro rozhodnutí sporné věci důležité.

Rozhodčí nález bude vyhotoven a podepsán do 60 dnů po ukončení řízení. Písemný rozhodčí nález musí obsahovat tyto náležitosti:

- a) přesné určení obou stran ve sporu,
- b) oznámení, že rozhodčí soud byl zřízen podle Úmluvy, a způsob, jak byl zřízen,
- c) jména všech členů rozhodčího soudu a uvedení jejich specializace,
- d) jména zástupců, poradců a advokátů stran ve sporu,
- e) data a místa zasedání rozhodčího soudu,
- f) přehled jednání,
- g) přehled faktů, na jejichž základě rozhodčí soud rozhodoval,
- h) stanoviska stran ve sporu,
- i) rozhodnutí soudu o každé jednotlivé otázce, která byla soudu předložena spolu se zdůvodněním, na němž bylo rozhodnutí soudu založeno,
- j) rozhodnutí soudu týkající se výloh řízení.

Rozhodnutí podepíše všichni soudci, kteří pro ně hlasovali.

Bezprostředně poté, co poslední rozhodce podepsal čistopis rozhodčího nálezu, archivuje generální tajemník originál nálezu v archivu Střediska a ověřené kopie odešle stranám ve sporu. Bez souhlasu stran ve sporu nesmí být rozhodčí nález zveřejněn. Výňatky z rozhodčího nálezu a právní pravidla, kterých bylo použito rozhodčím soudem, však mohou být publikovány v oficiálním bulletinu Střediska.

Pravidla uvedená v tomto oddíle jsou podle povahy věci použitelná rovněž pro smírčí řízení.

Řešení sporů z investic mezi státem a občanem druhého státu podle dohod o ochraně a podpoře investic uzavřených mezi ČSFR a druhými státy

Až dosud uzavřela Česká a Slovenská Federativní Republika 16 dohod o podpoře a vzájemné ochraně investic. První – s Hospodářskou unií belgicko-lucemburskou – byla podepsána již v roce 1989, ostatní v průběhu roku 1990 a 1991. V pořadí, jak docházelo k podpisu, to byly tyto dohody:

1. s Hospodářskou unií belgicko-lucemburskou,
2. se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska,
3. s Italskou republikou,
4. s Francouzskou republikou,
5. se Spolkovou republikou Německo,
6. se Švýcarskou konfederací,
7. s Rakouskou republikou,
8. s Finskou republikou,
9. se Švédským královstvím,
10. s Kanadou,
11. se Španělským královstvím,
12. s Dánským královstvím,
13. s Nizozemským královstvím,
14. s Norským královstvím,
15. s Řeckou republikou,
16. s Austrálií.

O sjednání obdobných dohod se ucházejí ostatní evropské státy. Dalšími zájemci jsou Spojené státy americké, Japonsko, Jižní Korea, všechny arabské státy, některé latinskoamerické země, Nový Zéland a státy jihovýchodní Asie.

Dojde-li ke sporu mezi investorem jednoho státu a druhým smluvním státem, předpokládají všechny dosud uzavřené dohody úsilí o přátelské řešení sporu. Pouze v případě, že se spor do jistého časového úseku nepodaří vyřešit přátelsky, nastupuje rozhodčí řízení, které se předkládá rozhodčímu soudu zřizovanému výlučně pro tento konkrétní případ (rozhodčí soud zřízený ad hoc). Každá strana ve sporu jmenuje jednoho rozhodce a tito dva rozhodci společně jmenují třetího rozhodce, občana třetího státu, který bude předsedou rozhodčího soudu. Pokud nebudou rozhodci jmenováni ve stanovené lhůtě, může každá strana ve sporu požádat osobu v dohodě přesně určenou (zpravidla předseda rozhodčího soudu některé obchodní komory), aby provedla potřebné jmenování. Rozhodčí soud sám stanoví svá rozhodčí pravidla v souladu s pravidly Komise OSN pro mezinárodní právo obchodní (Uncitral). Rozhodnutí rozhodčího soudu jsou konečná a pro strany ve sporu závazná. Každá smluvní strana se zavazuje vykonat rozhodnutí v souladu se svým právním řádem.

Pouze tuto jedinou možnost rozhodčího soudu ad hoc obsahuje dohoda uzavřená s Hospodářskou unií belgicko-lucemburskou, Spolkovou republikou Německo, Rakouskou republikou, Finskou republikou, Švédskou republikou, Kanadou a Nizozemským královstvím.

Volbu mezi zřízením rozhodčího soudu ad hoc a postupem podle Washingtonské úmluvy obsahují dohody s Italskou republikou, s Francouzskou republikou, se Švýcarskou konfederací, se Španělským královstvím, s Dánským královstvím, s Norským královstvím, s Austrálií a Řeckou republikou.

Jako další možnosti stanoví ještě dohody s Italskou republikou, Austrálií a Řeckou republikou právo předložit spor příslušnému soudu smluvní strany, na jejímž území se investice nachází, včetně soudu odvolacího. Podle dohody s Velkou Británií má investor další právo volby předložit spor Rozhodčímu soudu Stockholmské obchodní komory nebo Rozhodčímu soudu Spolkové komory pro obchod a průmysl ve Vídni. Dohoda podepsaná se Španělským královstvím umožňuje investorovi volit mezi Rozhodčím soudem Stockholmské obchodní komory a Rozhodčím soudem Mezinárodní obchodní komory v Paříži.

Z podepsaných dohod o podpoře a vzájemné ochraně investic vstoupila v platnost pouze dohoda mezi ČSFR a Švýcarskou konfederací. Po skončení ratifikačního procesu budou dohody o podpoře a ochraně investic uveřejněny ve Sbírce zákonů.

V době, kdy do naší ekonomiky masově vstupují zahraniční investoři, je nezbytné stanovit pevná pravidla pro výjimečné případy, kdy dojde ke sporu z investice. Zájem československých právnických osob bude jistě těmto sporům předcházet jasnými pravidly při podnikání a postupem, který je vždy jednoznačně v souladu s československým právním řádem. Pokud však nebude možné sporu zabránit, ponese náklady sporu československý podnik, který ve sporu nebyl úspěšný, ze svých vlastních prostředků. Podle zásady vnitřní směnitelnosti zakotvené v devizovém zákoně převede devizová banka na základě příkazu uvedené právní osoby československou měnu, kterou pro právníckou osobu vede na účtě, na úhradu nákladů sporu do zahraničí.

Jestliže bude žalována Česká a Slovenská Federativní Republika zahraničním investorem, který je druhou stranou sporu, ponese náklady sporu rozpočet federace.

SUMMARY

Joining of CSFR to the Convention on the Settlement of Investment Disputes

In September 1990 the Czech and Slovak Federal Republik became member of the International Monetary Fund and the International Bank for Reconstruction and Development as well. In connection with this membership it may join the Convention on the Settlement of Investment Disputes between the States and Nationals of other States, signed in Washington on March 18, 1965.

The acceptance of the above mentioned Convention is of a great importance for our State. Owing to the growing number of foreign investors in our Republic disputes cannot be ruled out.

The accession of the Czech and Slovak Federal Republic to the Convention was signed by the minister of finance Václav Klaus in Washington May 12, 1991. After finishing the process of ratification the Czech and Slovak Federal Republik will become member of the Convention.